

2077
No. 2

No. 2

BIBLIOTECA POLITICĂ

POLITICA NOASTRĂ EXTERNĂ

DE

I. G. DUCA

PREȚUL 50 BANI

EDITURA „FLACĂRA”

327(498) : 327(498)

11,208

BIBLIOTECA POLITICĂ No. 2

278440

POLITICA NOASTRĂ EXTERNĂ

DE

I. G. DUCA

CONFERINȚĂ ROSTITĂ LA CERCUL DE STUDII
AL PARTIDULUI NAȚIONAL-LIBERAL, ÎN ZIUA DE 15 IANUARIE 1913

278440
RAZ

BUCUREȘTI

INSTITUTUL DE EDITURĂ ȘI ARTE GRAFICE „FLACĂRA“

No. 40, STRADA CÂMPINEANU, No. 40

1913.

113944/60
1913
RAZ

BIBLIOTECA CENTRALĂ UNIVERSITĂȚII
BUCUREȘTI
39506

624/03

209/09

B.C.U. Bucuresti

C20043403

*Ex libris meis
A. U. Petruș
10 Martie 1913
Giurgiu*

SITUAȚIA CREATĂ ROMÂNIEI

PRIN

ULTIMELE EVENIMENTE DIN BALCANI

Subiectul conferinței de față cuprinde marea chestiune politică dela ordinea zilei. Ca acest subiect atât de pasionant prin natură și prin actualitatea lui, să fie tratat cum se cuvine, ar trebui să colorez expunerea mea cu toate patimile pe cari în chip firesc un asemenea subiect le trezește în sufletele noastre; în povestirea mea ar trebui să se poată oglindi toate decepțiile cari ne-au frământat și toate speranțele cari ne mai îmbărbătează.

Veți înțelege însă că nici ceasul în care vorbesc, nici atmosfera academică ce trebuie să domnească în acest „cerc de studii“ nu-mi îngăduie să tratez chestiunea în acest fel. Așa în cât voi fi silit să mă

mulțumesc a face o expunere cât se poate de obiectivă a politicei balcanice a României.

Spre mai multă claritate voi împărți expunerea mea în trei mari subdiviziuni. În prima parte voi cerceta care a fost în trecut politica balcanică a României. În a doua parte voi arăta care a fost politica noastră dela izbucnirea crizei balcanice încoace. Și în a treia parte voi căuta să văd ce învățăminte se pot trage pentru viitor din evenimentele prin cari am trecut în ultimele luni.

1. Care a fost în trecut politica noastră balcanică?

Ca să putem răspunde mai bine la această întrebare, trebuie să lămurim mai întâi ce interese aveam în Balcani. Cei ce au ținut aici conferințe înaintea mea vi le-au arătat cu deamănuntul. Fără ca să mai vorbesc de istoricul chestiunii pe care vi l'a făcut în mod foarte documentat amicul nostru d-l G. Meitani, d-l Berlescu v'a descris situația Românilor din Macedonia și din Epir și v'a

arătat ce interese și ce obligațiuni morale are Statul nostru față de această numeroasă și vajnică populațiune. De asemenea d-l Mihail Pașcan v'a spus pentru ce cuvinte întreaga noastră dezvoltare economică depinde de chestia strâmtorilor. În fine d-l G. G. Danielopol, examinând chestia rectificării fruntariei dobrogene, a pus în lumină însemnătatea unei granițe care să asigure stăpânirea noastră asupra Dobrogei.

Pe lângă aceste trei interese pe cari le-aș numi interesele speciale ale României în chestia Balcanică, noi mai avem un alt interes care le covârșește pe cele de mai sus. Avem un interes de ordin general: toată situația noastră externă este strâns legată de starea de lucruri din Balcani, mai mult se poate spune că situația noastră internațională este în funcțiune directă cu raportul de forțe din peninsula balcanică.

Intr'adevăr prin pozițiunea noastră geografică noi avem o situație externă din cele mai puțin prielnice, fiindcă suntem o insulă de latini înconjurați de pretu-

tindenii de slavi; fiindcă prin dezvoltarea noastră istorică nu ne-a fost dat niciodată să ne întindem până la o mare, iar când abea după războiul din 1877 elementul românesc a ajuns la mare, am dobândit acces la o mare închisă iar nu la o mare liberă; și în sfârșit fiindcă suntem așezați între două mari împărății cari amândouă țin, sub dominațiunea lor și adesea sub o dominațiune vitregă, frați de ai noștri și totuși ca să putem trăi suntem nevoiți să ne asigurăm fie prietenia uneia fie prietenia celeilalte din aceste două puternice împărății. Aceasta este partea aproape dramatică din situația noastră de Stat.

Norocul nostru e că ne-am găsit cel puțin la gurile Dunărei, ceea ce mai ales în trecut ne-a adus mari foloase. Europa opunându-se ca gurile acestei mari artere de navigațiune să cadă în mâinele Rusiei sau ale Austriei, noi am beneficiat de aceste competițiuni și am putut astfel în mare parte să ne scăpăm existența.

Și ceea ce ne-a slujit și mai mult in-

teresele, mai cu seamă în vremurile din urmă, e pe de o parte că la sudul Dunărei aveam o împărăție otomană care numai era destul de puternică spre a putea constitui un pericol pentru dezvoltarea noastră, dar era încă destul de viguroasă ca să ție în frâu naționalitățile balcanice; iar pe de altă parte că alături de acest imperiu trăiau, certându-se între ele, mai multe State cari luate în parte erau fiecare mai mici și mai slabe decât România.

Această stare de lucruri crea regatului Român o situațiune din cele mai favorabile, căci îi permitea să stabilească în Balcani un echilibru folositor lui și îi garanta astfel în acest colț al Europei un rol cu desăvârșire precumpănitor.

Numai această situațiune privilegiată compensa gravele desavantagii ale pozițiunii noastre geografice mai sus expuse și numai printr'ânsa am putut dela constituirea noastră ca Stat să ne asigurăm un loc onorabil în concertul internațional și să dobândim toată însemnătatea noastră în politica Europeană.

Așa fiind, naște întrebarea: care putea să fie în trecut politica noastră balcanică?

Cred că e destul să reamintesc interesele ce le aveam în Balcani pentru ca să fie limpede pentru oricine că nu puteam avea decât o singură politică și anume: să menținem cu ajutorul Turciei echilibrul de forțe din peninsulă atât de favorabil nouă.

Trebue să trăim într'o stare de completă nepregătire în ce privește problemele externe, nepregătire care se datorește faptului regretabil că de ani de zile discuția politice externe a fost eliminată sistematic și din întrunirile publice și din desbaterile parlamentare, pentru ca să fie cu puțință ca orice idee venită de oriunde și susținută de oricine să seducă chiar mințile oamenilor luminați.

Așa spre pildă am auzit adesea în ultimele timpuri spunându-se că ar fi trebuit în trecut să ne unim cu statele balcanice, că a fost o greșală neertată că am susținut pe Turci și că n'am intrat în confederațiune. Dar întreb la ce ne-ar

fi slujit să facem o politică de înțelegere cu Statele balcanice contra Turciei?

O asemenea politică n'ar fi putut duce decât la realizarea și mai grabnică a aspirațiunilor naționale, a diferitelor state balcanice, cu alte cuvinte este evident că urmând o astfel de politică tot ce am fi obținut e să distrugem singuri echilibrul favorabil nouă, adică să nimicim cu propriile noastre mâini toată situația noastră externă, toată influența precumpănitoare de care ne bucuram în această parte a lumii.

Noi, nu numai că n'aveam nici un interes să micșorăm sau să nimicim Turcia, dar dimpotrivă aveam un interes covârșitor ca să menținem cu orice preț puterea otomană. Numai așa puteam scăpa propria noastră situație privilegiată și dominantă. Așa încât, de câte ori e vorba de Turcia, îmi revine fără voe în minte faimoasa frază a lui Voltaire, despre Dumnezeu: „Dacă Dumnezeu n'ar fi existat ar fi trebuit să-l inventăm“. Existența imperiului Otoman prezintă un așa de mare interes pentru întreaga situație

internațională a României, încât parafrazând fraza lui Voltaire a-și fi ispitit să spun: „Dacă Turcia n'ar fi existat noi am fi trebuit s'o inventăm“.

Și să-mi dea voe distinsul nostru amic d-l Valaori, dacă voi fi silit să-l contrazic, dar cred că d-sa a fost nedrept cu oamenii noștri politici când a susținut rându' trecut că nimeni n'a știut ce anume urmăream în Balcani.

Politica noastră a fost dimpotrivă cât se poate de precisă. Noi n'am vrut nicio dată să împiedicăm statele balcanice de a ajunge la înfăptuirea idealurilor lor naționale, fiindcă și noi avem un ideal național și prin urmare nu puteam să fim împotriva idealului național al altora; dar ceea ce am vrut e să întârziem cât mai mult ceasul îndeplinirii acestor aspirațiuni. Ceea ce am vrut e ca pe cât posibil momentul acestei realizări să coincidă cu realizarea idealului nostru național. Noi n'am vrut ca aceste State să se mărească înaintea noastră, căci e lesne de înțeles că atunci ele ar fi putut nu numai să ne întreacă și să ne îngreuneze desvol-

tarea, dar să devină chiar o piedică pentru realizarea în viitor a propriilor noastre aspirațiuni naționale.

Aceasta a fost concepția foarte clară și foarte justă a tuturor oamenilor noștri politici și de aceea, luată în trăsăturile ei generale, politica pe care am urmărit-o în Balcani a fost o politică inspirată de adevăratele noastre interese de Stat.

Singura observație care se poate face este, că în ziua în care a devenit evident că imperiul Otoman nu se mai putea menține, trebuia să-l părăsim și noi. Recunosc că această observație este întemeiată. Intr'adevăr când toate țările s'au năpustit asupra Turciei; când Austro-Ungharia i-a răpit Bosnia și Herțegovina; când Italia i-a smuls Tripolitania; când în interior procesul de descompunere s'a accentuat cu atâta tărie încât devenea vădit pentru oricine că Turcia trebuia să piară, nu puteam să avem pretenția ca noi singuri să salvăm prezența imperiului otoman în Europa. În acel moment eram datori să desolidarizăm acțiunea noastră de a Turcilor. Dealminteri de

aceea oamenii noștri de Stat au și refuzat mereu să închee o alianță cu Turcia. Deși toți recunoșteau că nu putem urma o altă politică decât aceea a unei strânse amicitii cu imperiul Otoman spre a contrabalanța statele balcanice, totuși nici unul nu a consimțit să ne legăm soarta de Turcia printr'un tratat formal, fiindcă toți au prevăzut că poate veni o zi în care Turcia, să devie așa de slabă încât să fie un pericol pentru noi de a fi încătușați de un corp care nu se mai poate ține singur pe picioare.

Dar dacă împrejurările ne sileau să ne schimbăm atitudinea tradițională față de Turcia, trebuia imediat să ne amestecăm printre statele balcanice și să le dăm dela început impresia că chestia Orientului este o chestiune de care se leagă prea multe interese generale și speciale ale Statului nostru pentru ca să putem admite ca ea să se rezolve fără intervenția și fără voința noastră.

2. Care a fost politica noastră dela izbucnirea crizei balcanice încoace?

Dacă nu putem decât să aprobăm politica noastră balcanică din trecut, nu tot astfel stau lucrurile cu politica pe care am urmat-o dela izbucnirea conflictului încoace.

Intreaga noastră situație externă depinzând de configurațiunea politică din Balcani, de echilibrul de forțe dela sudul Dunărei, care trebuia la izbucnirea crizei să fie linia noastră de purtare? E lămurit că nu puteam să urmăm decât două căi: întâi trebuia să luptăm din toate puterile ca să menținem echilibrul din Balcani ce ne era atât de favorabil, iar dacă nu reușeam trebuia cel puțin să nu lăsăm cu nici un chip ca chestia Orientului să se rezolve fără noi, fiindcă rezolvându-se fără noi, ea nu se putea rezolva decât împotriva noastră.

Din nenorocire noi n'am urmat nici una nici alta din aceste două politici.

Recunosc că se pot contesta sorții de

reușită ai primei politici. Se poate spune: „Turcia era prea putredă și statele balcanice prea hotărâte pentru a mai putea împiedica izbucnirea conflictului“. Totuși întru cât mă privește pe mine personal, păstrez credința că o asemenea politică era posibilă și că avea sorți de izbândă. Bine înțeles, cu o condiție. Cu condiția să fii hotărât a impune voința ta. Dacă pleci dela concepția că nu trebuie să vrei nimic prin tine însuși, că trebuie să te supui în mod automatic la tot ce spun sau voesc marile Puteri, atunci numai încapе îndoială că o asemenea politică ar fi cu desăvârșire imposibilă. Că este însă cu putință să treci peste hotărârile Puterilor, cred că Bulgarii au dovedit-o cu prisosință. Dacă și ei în loc să se călăuzească numai după interesele lor, ar fi ascultat de sfaturile pacifice ale Europei, s'ar fi intimidat de amenințările lui Sir Edward Grey sau ale d-lui Kiderlen-Waechter și ar fi luat drept bune declarațiunile d-lui Poincaré care în numele marilor Puteri afirma, într'un limbajiu înflorit, că orice s'ar întâmpla

ele nu vor admite schimbarea statuquo-ului în Balcani, de sigur că n'ar fi declarat niciodată războiul și că nu și-ar putea îndoii azi teritoriul.

Noă însă nici nu ni se cerea să avem o atitudine atât de îndrăzneată, fiindcă ceea ce dădea tocmai acțiunii noastre și mai mulți sorți de reușită, e că spre marea noastră fericire în această chestiune interesele noastre concordau cu ale marilor Puteri. Europa ca și noi voia pacea și menținerea statuquo-ului din Balcani. Dovada cea mai bună că Europa era sinceră ne-o dă atitudinea ei de atunci încoace și eforturile pe cari fără încetare ea le-a făcut pentru localizarea conflictului și pentru înlăturarea unei conflagrațiuni generale. Schimbările teritoriale din Balcani s'au săvârșit fără voia ei și a trebuit să le ratifice numai fiindcă se găsea în fața unor fapte îndeplinite.

Ce făcea însă la începutul crizei slăbiciunea Europei? Este că ea nu avea putința să traducă în fapt politica ei pacifică. Acțiunea ei era osândită să se evaporeze în povețe și în deziderate. Con-

dițiunile politice în Europa sunt astfel în cât o acțiune militară sau navală comună era imposibilă. Singurul Stat care putea să aibă mai mult decât o atitudine platonice, să traducă în fapte voința lui de a împiedica distrugerea statuquo-ului balcanic, eram noi. Și de această situație excepțională trebuia neapărat să profităm.

Aveam puțința să facem chiar o politică mare. Puteam să fim intermediarii dintre Turcia și Statele balcanice pe de o parte, dintre Statele balcanice și Europa, dintre Europa și Turcia pe de altă parte. Trebuia să ținem Statelor balcanice următorul limbajiu: „Vreți autonomia Macedoniei și a Albaniei, vreți o soartă mai bună pentru frații voștri din imperiul Otoman? Puteți conta pe întregul nostru sprijin. Și noi avem frați de ai noștri cari năzuesc să se poată dezvolta etnicește în condițiuni mai bune sub o dominațiune otomană, prin urmare vom interveni împreună cu d-stra Sublima Poartă pentru a dobândi îndeplinirea acestor comune dorinți. Dar

„dacă nu vă mulțumiți cu atâta, dacă
„vreți schimbarea statuquo-lui prin de-
„clararea unui război, atunci să știți că
„ne veți avea în spatele d-stră, fiindcă
„nu putem admite să se schimbe un echi-
„libru politic pe care se întemeiază toată
„situația noastră externă și toată influ-
„ența noastră internațională“. Iar Tur-
cilor trebuia să le spunem: „Vedeți ce
„pericol vă amenință. Acordați fără în-
„târziere naționalităților creștine reforme
„largi și sincere. Aceasta este ultima
„d-stră scândură de scăpare. Cât timp
„vă veți menține pe acest teren veți avea
„tot sprijinul nostru. Dacă veți încerca
„însă să rezistați cu nesocotință, vom fi
„și noi siliți să vă părăsim și să căutăm
„a ne asigura partea noastră din lichi-
„darea posesiunilor d-stră Europene“.

Sunt convins că procedând astfel am
fi avut aprobarea și sprijinul întregii Eu-
rope și că îndemnurile noastre ar fi fost
ascultate și în capitalele balcanice și pe
țărmurile Bosforului.

În orice caz se cuvenea să încer-
căm o asemenea acțiune. Interesele pe

C20043403

cari aveam să le ocrotim nu meritau ele o astfel de sfortare? Cel puțin chiar dacă nu reușeau am fi avut conștiința împăcată că am făcut tot ceea ce a stat în puterile noastre ca să împiedicăm distrugerea echilibrului balcanic pe care se întemea toată situația noastră externă. Dar este admisibil ca să fi lăsat să se distrugă tot raportul de forțe care asigură situația noastră precumpănitoare fără ca să fi făcut nici cel mai mic gest de împotrivire? Este oare ertat ca noi să fi asistat cu brațele încrucișate la îndoirea întinderii teritoriale a Bulgariei, a Serbiei și a Greciei, fără ca să ne fi dat măcar osteneala s'o împiedicăm? Este de conceput ca noi să fi privit la asemenea transformări politice în cari se juca soarta și viitorul nostru, cu aceeaș nepăsare cu care privim astăzi la desfășurarea tratativelor dintre Kotukta dela Urga și Dalai-Lama-ul din Thibet?

Dar să admit că mă înșel, că-mi fac iluzii; să zicem că aceasta era o politică prea mare, prea îndrăzneată și că nu se putea adopta. Politica cealaltă însă,

mai ușoară, mai modestă, care consta pur și simplu în a nu admite ca chestia balcanică să se rezolve fără noi, acea politică de ce nu s'a urmat? Cine ne-a împiedicat să intervenim și să ne spunem cuvântul în deslegarea unei probleme care atingea de aproape atâtea interese vitale ale Statului nostru? Oare nu găseam mijlocul practic de a interveni? Slavă Domnului, aveam la îndemână destule modalități. N'aveam decât să alegem. Puteam să intrăm în confederațiuni; puteam printr'o prealabilă înțelegere cu Bulgariei, să determinăm condițiunile neutralității noastre; puteam să plătim chiar revendicările ce le aveam de formulat, printr'un concurs militar determinat și mărginit, și câte alte formule.

Că procedând astfel am fi obținut tot ceea ce am fi cerut, rezultă cu claritate din interviul cu care Malinoff, fost președinte al consiliului de miniștri și actualul șef al partidului democrat din Bulgaria, l-a acordat ziarului „Universul“. Judecând chestiunea din punctul de vedere bulgăresc, d-l Malinoff face guver-

nului său o imputare din faptul că el nu a căutat să rezolve înainte de izbucnirea războiului toate pretențiunile României. Prin urmare este vădit că ar fi fost destul să facem un semn pentruca Bulgaria să primească propunerile noastre și pentru ca deslegarea chestiei Orientului să nu se poată săvârși decât cu noi și în felul care convenea mai bine intereselor noastre.

Această politică ne era cu atât mai imperios impusă cu cât oamenii noștri politici au susținut încontinuu ca România nu va admite niciodată ca problemul oriental să se rezolve fără amestecul și consimțământul nostru.

Cancelariile Europene știau de mult că acesta era punctul de vedere formal al Statului Român și ceea ce e mai însemnat primiseră și aprobaseră legitimitatea acestui fel de a vedea. Încă dela 1903, d-l Ioan I. C. Brătianu pe atunci ministru de externe, adresase tuturor Cancelariilor Europene următoarea circulară care precizează punctul de vedere românesc în eventualitatea unei deslegări a chestiei

Orientului, circulară pe care d-l Ioan Lahovary a reamintit-o în scrisoarea publicată mai zilele trecute în ziarul „Le Temps“.

Iată pasagiul cel mai însemnat al acestei circulări:

„Guvernul M. S. Regelui României, în-
„crezător în eforturile făcute de Marile
„Puteri spre a asigura Statuquo-ul din
„Peninsula Balcanică și însuflețit de cele
„mai vii dorințe de a contribui la men-
„ținerea păcii atât de folositoare rega-
„tului, s'a abținut dela orice intervențiune
„capabilă să sporească cauzele actuale
„de complicațiuni.

„Nici excitarea spiritelor, nici agita-
„țiunile repetate din Balcani, nu l'au fă-
„cut să părăsească atitudinea liniștită și
„rezervată pe care și-a impus-o față de
„afacerile din Macedonia. Politica noas-
„tră n'a încetat un singur moment de
„a se inspira de principiile permanente
„cari au călăuzit-o în totdeauna și cari
„au făcut ca regatul să fie considerat ca
„reprezentantul marilor interese pacifice
„din Orientul Europei. Acțiunea noastră

„s'a manifestat în mod constant numai
„în această direcție.

„Dar atitudinea noastră corectă nu slă-
„bește întru nimic nici interesele ce ne
„leagă de evenimentele ce s'ar putea ivi
„în Peninsula Balcanică, nici atențiunea
„serioasă pe care trebuie să le-o arătăm.
„In special afacerile din Macedonia sunt
„obiectul neîncetatei noastre îngrijiri
„de oarece ele interesează viitorul unei
„numeroase populațiuni de rasă româ-
„nească, precum și echilibrul politic din
„Peninsulă.

„N'am nevoie să inzist nici să desvolt
„motivele pentru cari nimic din ceace
„atinge acest echilibru nu poate să lase
„România nepăsătoare.

„Pe de altă parte, legăturile noastre
„cu românii din Macedonia nu ne per-
„mite de a ne desinteresa un singur mo-
„ment de soarta lor“.

Când acestea au fost declarațiile noas-
tre, de ce în momentul traducerei lor în
fapt, ne-am schimbat deodată atitudinea
și am lăsat ca să se rezolve chestia bal-
canică fără noi, adică împotriva noastră?

Căci aş vrea să înţelegeţi bine că orice am putea obţine de acum încolo nu va putea să compenseze marea pierdere pe care am suferit-o. Când se vorbeşte de „succese diplomatice“, de „înscrieri de pagini glorioase“, se induce în eroare opinia publică. Adevărul este că am pierdut situaţia precumpănitoare pe care o aveam până acum şi că nimic nu ne-o mai poate reda. Fie că vom scoate, fie că nu vom scoate sabia, fie că vom dobândi linia Turtucaia-Balcic sau Silistra-Cavarna sau Silistra-Balcic, nu vom reuşi să ne asigurăm decât crâmpes din prestigiul nostru de odinioară şi România va fi mai mică prin însemnătatea ei internaţională decât era înainte de izbucnirea crizei balcanice. De acest trist adevăr trebuie să ne pătrundem cu toţii.

Am scăpat momentul istoric; marea, neertata greşeală de care vor avea să răspundă în faţa istoriei cei ce s'au făcut vinovaţi de ea, s'a săvârşit. Ce se putea face în urmă? Era de ales între două politici: o politică de pasivitate şi o politică de valorificare târzie şi în condi-

țiunile cele mai puțin prielnice, a drepturilor noastre.

Deși sunt argumente în favoarea ambelor acestor politici, tot cred că cea mai nimerită era cea de valorificare a drepturilor noastre fiindcă dacă această politică nu poate să mai asigure interesele de ordin general ce le aveam în Balcani, ea poate cel puțin să satisfacă interesele noastre speciale și în deosebi, dezvoltarea etnică a Românilor din Macedonia și din Epir și dobândirea unei granițe apărabile la sudul Dobrogei.

Această politică implică însă o condiție: să fie dusă până la ultimele ei consecințe. Fiindcă dacă e vorba să ceri, dar să fii dinainte hotărît să nu tragi toate urmările pe cari o asemenea atitudine le reclamă atunci această politică devine o concepție atât de absurdă și atât de ridicolă, încât pentru demnitatea acestei țări, nici nu vreau să presupun, că ea a putut să încolțească în mintea vreunuia din oamenii noștri politici serioși.

3. Ce învățăminte putem trage pentru viitor?

În fața schimbărilor ce s'au petrecut mulți se gândesc la o nouă orientare a politicii noastre externe. Cer să nu-mi pretindeți să vă spun astăzi în ce direcție cred că ar trebui să îndreptăm politica noastră externă, fiindcă atât timp cât criza balcanică nu e încă lămurită pe deplin, cât timp nu se știe dacă ea va fi sau nu urmată de un război european, nici măcar dacă confederațiunea balcanică va supraviețui sau nu războiului, este cu desăvârșire imposibil să spună cineva în mod precis ce directivă trebuie dată în viitor politicii noastre externe.

Dar ceeace aveți dreptul să-mi pretindeți de pe acum este să vă arăt cari sunt după părerea mea învățămintele ce se pot culege de pe urma evenimentelor întâmplate. Primul învățământ, cel ce isvorește mai luminos din tot ceeace s'a petrecut, e că chiar dacă politica noastră externă trebuie să rămâe aceeaș în fond,

ea trebuie neapărat să se schimbe în formă.

Politica noastră externă a României nu poate să mai fie o *politică de infeodare*. Ea poate să fie o politică de simple amiciții, poate să fie o politică de alianțe, chiar de alianțe intime și credincioase, dar nu o politică de supunere oarbă și de abdicare a oricărei individualități și a oricărui spirit de inițiativă, căci o asemenea politică este incompatibilă cu interesele acestui Stat și cu demnitatea noastră națională.

Marii noștri oameni de Stat au conceput în totdeauna în acest chip politica noastră externă. În momentul în care Ion Brătianu căuta amiciția Austriei—fiindcă după 1877 și în vremurile în care Țarul nu renunțase încă la ideea de a transforma Bulgaria într'o provincie rusească nici nu era cu putință să se razime pe Rusia,—în acest moment, în care amiciția Austriei ne era deci de un îndoit folos, el nu se sfia totuși, când credea că interesele noastre economice sunt periclitate, să îi declare războiul vamal.

O asemenea politică demnă și care se inspira exclusiv de interesele noastre, nu numai că nu ne-a micșorat situația în Europa, dar a contribuit puternic la ridicarea și la întărirea prestigiului nostru.

De altminteri dacă mai sunt vreunii cari să se îndoiască de acest lucru, să-mi dea voie să semnalez atențiunii și să supun meditațiunii lor, îndemnurile pe cari Bismarck ni le dădea în această privință. Iată cum reproduce într'un raport adresat în Februarie 1887 ministerului de externe, însărcinatul nostru de afaceri la Berlin, vederile lui Bismarck asupra felului cum urmează ca noi să concepem relațiunile noastre cu marile Puteri și cu amicii noștri:

„Guvernul din Berlin nu pretinde că-
„tuși de puțin ca România să urmeze
„față cu Rusia sau cu Bulgaria o atitudine neidentică ca aceea a Germaniei. Axioma nestrămutată a politicii germane este: fiecare trebuie să se îngrijească din toate puterile de propriile sale interese și numai de aceste interese. Și precum politica germană a adus

„la o mare perfecțiune aplicarea acestui
„principiu al unui egoism legitim, astfel
„el îl înțelege și la alții. In scurt guvernul
„din Berlin nu ne cere să subordonăm
„interesele țării și ale națiunii româ-
„nești intereselor germane; din contră
„apărarea stăruitoare, tenace și tot de
„odată cumpănită a intereselor țării, pre-
„cum o susținem de exemplu față de
„Austro-Ungaria, nu poate decât să în-
„nalțe încrederea și considerațiunea de
„care se bucură guvernul M. Sale la Ber-
„lin. Această încredere și considerațiune
„de care ne-am putut din nou convinge
„cu ocazia ultimelor negocieri comer-
„ciale, politica germană o acordă numai
„acelora cari dau dovezi de vitalitate, de
„energie, de înțelepciune în apărarea in-
„tereselor Statului. Acelor cari nu se lasă
„să fie exploatați sau întrebuințați și cari
„arată prin aceasta, că sunt factori poli-
„tici reali și temeinici“.

Aceste cuvinte ar trebui să fie veșnic
întipărite în mintea noastră și să ne că-
lăuzească mereu în raporturile noastre
internaționale.

Al doilea învățământ care reese iarăși cu multă evidență din ultimele evenimente este că politica externă a României nu trebuie să fie o politică de exclusivism. Politica de alianță cu unii nu implică ostilitate față de ceilalți. Ceeace caracterizează tocmai vremurile noastre este că în diplomatie s'a făcut în ultimii ani o adevărată transformare. Toate Puterile au simțit nevoia ca, pe lângă alianțele lor recunoscute, să închee cu celelalte State înțelegeri de tot felul. Așa de pildă Franța deși a rămas credincioasă alianței cu Rusia, care constituie baza situației ei externe, totuși și-a întărit situația internațională printr'o înțelegere cordială cu Anglia, prin raporturi intime cu Spania, și printr'o apropiată amiciție cu Italia, adică cu una din țările cari fac parte din constelațiunea politică opusă dublei alianțe. Mai mult se afirmă că legăturile cu Italia ar fi așa de strânse, în cât există chiar o convenție de pe vremea când d-l Prinetti era ministru de externe al Italiei, și în baza căreia Italia și-ar fi luat angajamentul, ca în caz de război să nu atace Franța. Tot astfel a făcut și

Germania. Deși politica ei externă se rezimă pe tripla alianță, adică pe unirea cu Austria și cu Italia, ea nu s'a sfiit să menție relațiunile ei de cordială și tradițională prietenie cu Rusia și caută și astăzi să-și consolideze situația externă printr'o apropiere cu Anglia.

Acelaș lucru îl observăm la Italia și la Austria. Statornicia față de tripla alianță nu a împiedicat pe cea dintâiu să întreție cu Franța legăturile de cari am vorbit și să urmeze în Mediterană o politică de strânsă înintimitate și de desăvârșită comunitate de vederi cu Anglia; precum nu a împiedicat nici pe Austria să închee în timp de ani de zile alianțe cu Rusia privitoare la afacerile din Balcani, și să întreție în mod ostentativ și astăzi raporturile cele mai prietenești cu Anglia și cu Franța. În fine chiar Anglia, care atâtea ani s'a mândrit cu politica ei de splendidă izolare, a simțit nevoie de câțiva ani să se apropie de puterile continentale, să închee o înțelegere cordială cu Franța și cu Rusia și să accentueze bunele ei raporturi cu Austria.

Singurul Stat care a rămas credincios

vechei concepții diplomatice a fost România. Cât de dăunător a fost pentru noi că n'am încercat să completăm sistemul nostru de alianțe prin înțelegeri cordiale și raporturi de bună prietenie cu toate Statele, s'a putut vedea în cursul ultimelor luni și această greșală diplomația noastră nu trebuie s'o mai repete în viitor.

Al treilea învățământ e că trebuie să ne bizuim mai mult pe noi decât pe alții. Cancelarul de fier obișnuia să spue: „Ca să poți face o bună politică externă, trebuie să ai mai întâiu o bună și puternică situație internă“. Cât timp vom avea o țărănime săracă, lipsită de lumină și fără drepturi politice, adică fără legătura de interese și de solidaritate cu clasa ocăr-muitoare, nu vom putea avea o politică externă într'adevăr bună. Ca politică externă a unei țări să fie puternică, ea trebuie să se razime nu pe aprobarea inconștientă a masselor, ci pe o perfectă comunitate de vederi cu întreaga națiune de sus și până jos, pe o conștiință publică vie și luminată.

De aceea din amărăciunea zilelor de

astăzi trebuie să eșim cu voință și mai hotărîită decât după criza financiară din 1901 și criza socială din 1907, de a tămădui fără întârziere rănilor organismului nostru social. Evenimentele ne impun mari datorii. Ca să fim la înălțimea lor nu trebuie să ne împiedicăm de nici un fel de considerațiuni lăaturalnice și mici; trebuie să spunem adevărul fără înconjur, să smulgem din viața noastră publică toate ficțiunile în cari s'au complăcut atâta vreme megalomania unora și superficialitatea altora și mai ales nu trebuie să cruțăm nimic pentru a transforma cât mai curând țara noastră într'o adevărată, sănătoasă și puternică democrație.

În neamul acesta este destulă vitalitate pentruca dându-i-se o întocmire democratică, toți germenii lui de forță să se poată manifesta și desvolta spre propășirea obștească și am convingerea că numai astfel vom putea asigura în viitor realizarea tuturor aspirațiilor noastre ca Stat și ca Neam.

